

Hilversum is vrij!

Euforie en verwarring rond de bevrijding in 1945

een collage van Jan E. Lamme

De bevrijding op 7 mei 1945 was voor veel Hilversumse ingezetenen hét hoogtepunt van hun bestaan. Over de glorieuze intocht van de Engelse(!) eenheid, de Polar Bears, en de ontvangst van de bevrijders bij Hotel Gooiland, berichtten we u uitvoerig in het artikel dat vorig jaar in dit tijdschrift verscheen (EP 1994-2). Dit keer, nu we gedenken dat de gebeurtenissen 50 jaar geleden plaatsvonden, een collage van verhalen, gebeurtenissen en foto's, die we voor u verzamelden. De verhalen zijn ontleend aan wat lezers ons hebben geschreven als reactie op de oproepen in de laatste nummers. Verder kregen we medewerking van de Gooi&Eemlander. In goede samenwerking konden we dit dagblad helpen aan informatie en foto's, terwijl wij gebruik konden maken van de reacties van hun lezers op een gelijklopende oproep. Daarbij een paar zeer interessante dagboeken, die we voor dit artikel met toestemming van de betrokkenen konden gebruiken.

April 1945: de laatste loodjes

Eind april 1945 bood Hilversum een verwaarloosde en troosteloze aanblik. Grote stukken van 't Hoogt van 't Kruis, het Corversbos en Anna's Hoeve waren opgestookt. Ook duizenden straatbomen waren in de kachel verdwenen en alleen aan de stobben kon je zien waar ze gestaan hadden. Twee dingen waren in de afgelopen hongerwinter maar belangrijk om in leven te blijven: warmte en eten.

Zo begint W. de Groot zijn herinneringen aan de verwarrende tijd kort voor de bevrijding. De laatste dagen van april waren koud en regenachtig. En alles was op. Door gebrek aan voedsel hadden mensen vaak de fut niet meer om hout te gaan sprokkelen, laat staan om bomen te kappen. Het hout moest daarbij van steeds grotere afstand worden gehaald.

Door de avondklok mocht je na 8 uur niet meer op straat. In veel buurten heerste de stilte

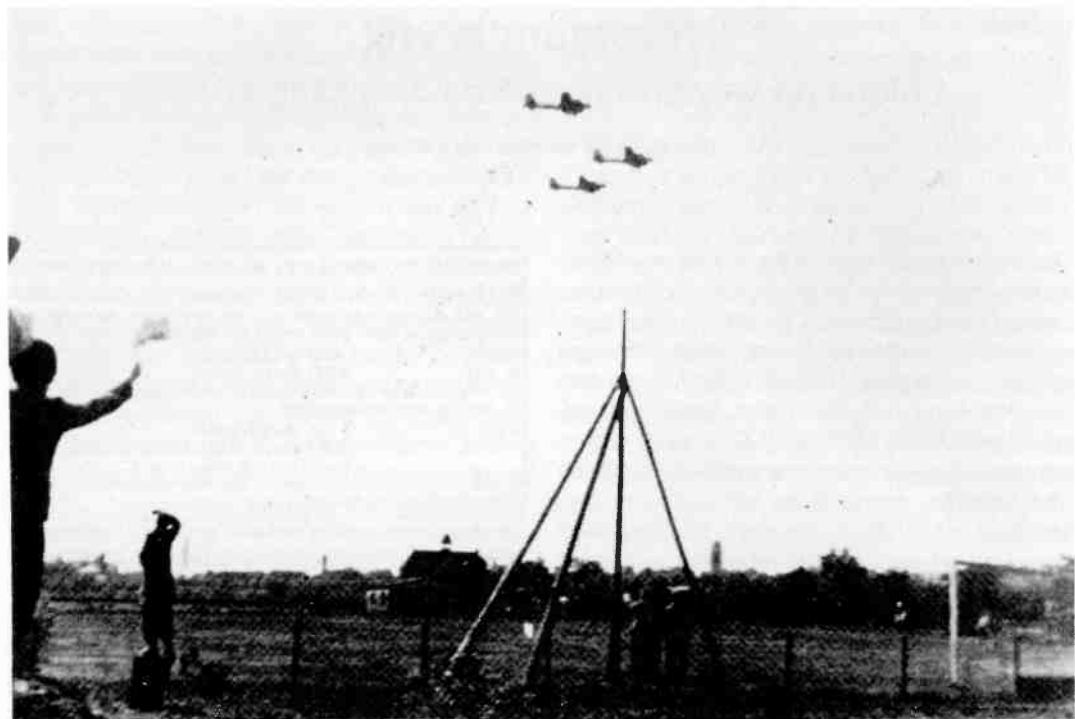
Bonnenlijst voor de 2e week van de 5e periode 1945 van 22 April tot en met 28 April 1945.	
Elk der volgende bonnen van de noodkaart 4e serie met kringnummer 194 geeft recht op het kopen van:	
408	400 gram brood
B 452	400 gram brood
De volgende bonnen zijn voorinleveringsbonnen, zij dienen vóór 25 April te worden ingeleverd:	
409	1 kg. aardappelen
B 453	250 gram kindermee, voedingssuiker of 210 gram tarwebloem
C 06 (inlegvel)	100 gram Kinderdrankpoeder
Afl levering vindt na 30 April plaats.	

De voedselverstreking was eind april 1945 minimaal geworden. Ook de voorinlevering van bonnen garandeerde nog geen aflevering van voedsel.

van het kerkhof. En omdat er ook geen gas en electriciteit was bleef er voor velen niet veel meer over dan maar vroeg naar bed te gaan. Daar kon je tenminste wat warm worden. Zelfs de herinnering aan het Zweedse wittebrood leek een mooie droom die lang was vergleden.

Toch was dat een van de eerste duidelijke signalen van de naderende bevrijding geweest. *Mevrouw N. van Tuil-Lamme* (1915) herinnert zich dat ze met haar zus eind maart 1945 's avonds naar de winkel tegenover de Heilig Hartkerk aan het Dr. Cuypersplein ging. Daar lag Zweeds brood opgeslagen, dat elders was gebakken en dat de volgende dag zou worden uitgedeeld. Met hun neus door de brievenbus namen ze vast een geurig voorproefje. Dat brood, zo blijkt uit diverse getuigenissen, werd beschouwd als een godenspijs. Het smaakte naar cake en dat was heel wat anders dan het gore kleffe grijze brood, dat in die tijd nog maar mondjesmaat verstrekt werd.

Maar zelfs dat grijze brood, waarin 'meel' van tulpenbollen was verwerkt, was eind april op. En ook de soep van de gaarkeuken was wel erg aangelengd. Die dagen leefde men vooral op de hoop dat het snel voorbij zou zijn. Deze hoop werd gevoed door geruchten en door morele steun van illegale pers en de Engelse zender. Een tijd van grote verwarring.

Vanaf 2 mei 1945 vonden gedurende een aantal dagen voedseldroppings plaats op de Craillouse heide (coll. Sluiter).

Woensdag 2 mei 1945

Anna Boekschoten-van Pesch (1907-1995) woonde destijds op de Hoge Naarderweg 50. Ze schreef in haar dagboek: *Tien minuten voor half twaalf: geronk van vliegtuigen. Wij naar het*

Hulpvaardige handen dragen de zojuist uitgeworpen voedselpakketten over de spoorlijn bij de Craillouse hei (coll. Reynders).

balkon. Ze komen niet met bommen maar met eten! 't Is of ze recht op ons huis afkomen. Het zijn prachtige reuzegrote viermotorige vliegtuigen. Hoera... daar komt het eten. Duizenden pakketten vallen uit de machines. We zijn dol van vreugde. Zouden de kiekjes gelukt zijn? Bert naar de hei. Bij Craillo, maar ook vlak bij ons, bij het Dievenpaadje en in het spergebied vielen de pakketten. Stromen mensen gaan er heen. De luchtbescherming verzamelt de pakketten. Die worden in grote karren naar Van Wijngaarden gebracht. De politie ontdekt dieven. Deze worden met de gummiknuppel bewerkt.

Donderdag 3 mei 1945

Uit het dagboek van Jaap Sluiter (1928): *Om half twaalf kwamen ca. 20 vliegtuigen boven de Craillouse Heide, die voedsel afwierpen.*

Voor de ramen van de koepelzaal, aan de achterzijde van de Noorderkerk aan de Johannes Geradtsweg, stonden op dat moment kinderen van de kleuterschool. De hei achter de kerk was nog niet bebouwd en daardoor zagen ze de droppings. Hun eigenlijke school lag aan de

's-Gravesandelaan, maar die hadden de Duitsers nodig. Een geluk bij een ongeluk, want anders hadden ze dit historisch moment gemist. Onder hen de schrijver van dit stuk, toen bijna 5 jaar oud. Er werd een lied gezongen, dat speciaal voor het moment was gemaakt.

Vrijdag 4 mei 1945

Jaap Sluiter: Om half elf ging ik naar de Craillose Heide, waar om half twaalf 20 Vliegende Forten voedsel afwierpen.

Uit het dagboek van W. Heinis (1900-1975) blijkt de toenemende verwarring: *Onvergetelijke dag. Ongeveer 9 uur 's avonds doen wederom geruchten de ronde als zouden we bevrijd zijn. Menschen komen overal buiten en er heerscht een koortsachtige stemming. Pas om 10 uur kwam de heer Strasser de kamer binnen met het heuglijke bericht, dat de Duitse Weermacht in Nederland, Denemarken en Noord-west Duitsland zou capituleren en wel met ingang van zaterdagmorgen 8 uur. Des 's nachts om kwart voor 12 hoor ik persoonlijk het heuglijke bericht*

op onze kristalontvanger.

Jan van Herpen (1920): *Ik was die avond bij mijn radiocollega Rutger Schoute en zijn vrouw op de Hendrik de Keyzerlaan. Het was even over negen uur, toen we jongens buiten luidruchtig bezig hoorden. Het geroezemoes nam toe. Mensen liepen heen en weer en gesticuleerden. Radio Herrijzend Nederland had vanuit Eindhoven omgeroepen, dat de Duitsers zouden capituleren. De euforie was groot. Ook wij gingen de straat op en werden bij onze radiocollega en musicus Jaap van Ginneken op een lang bewaarde fles Oranjebitter onthaald. Die avond vernam ik ook de echte naam van het Joodse meisje, dat Rutger Schoute en zijn vrouw op een vervalst persoonsbewijs in huis hadden. We gingen Hilversum in. De Groest was boordevol mensen. Er werden al vlaggetjes verkocht. Om elf uur waren we weer thuis. Rutgers vrouw bleek vol zelftucht enkele lekkernijen in reserve te hebben gehouden. Ze trakteerde op ham, toast, sardientjes, koffie en peertjes. De petroleumlamp ging aan, zonder dat er verduisterd hoefde te worden.*

6 mei 1945: een verwarrende dag. Ondanks de capitulatie reden Duitse auto's met gewapende manschappen langs Gooiland, waar de menigte tevergeefs wachtte op de bevrijders (coll. Goois Museum).

Ook mevrouw M.L. ter Haar-van Hengel (1897-1989) getuigt in een uitvoerig en prachtig geschreven dagboek van alle emoties van die dagen. Op 4 mei zat men 's avonds bij elkaar in de bekende *moedelooze stemming*, toen het bericht van de komende capitulatie doordrong. De burenen werden uit hun huizen gehaald en een menselijke ketting ging naar het plein van 't Hoogt van 't Kruis voor een rondedans. Men was door het dolle heen. *We zagen vanuit de Holleweg vuurpijlen, dus ook in het dorp was de verlossende boodschap doorgekomen. Weldra was ons heele leuke buurtje met flessen en glazen in de speelkamer en zongen we uit volle borst onze nationale liederen der bevrijding. "Wij leven vrij, wij leven blij". We jubelden, nee we schreeuwden het uit. Daarna knalden de kurken van de champagneflessen en werd de eerste dronk aan de Koningin gewijd. De eene flesch na de andere werd geledigd. Er werd van alles door elkaar gedronken, want de een had een flesch jenever, een ander roode of witte wijn en je hield je glas maar op en dronk maar leeg. Het was een daverende stemming.*

Zaterdag 5 mei 1945

Dochter Mieke ter Haar (1925) maakte het feestje ook mee evenals de gebeurtenissen van deze 5e mei. Die begon met het hijsen van de nationale vlag op hun adres 't Hoogt van 't Kruis 2, nu Larixlaan 12. Ze deed dat volgens haar dagboek *met een houten hoofd*, maar dat was in ieder geval beter dan dat van haar moeder die *doodmisselijk van al die verschillende dranken* in bed moest blijven. Maar die veerde snel op, zeker na het alarmerende bericht dat Blaskowitz, de opperbevelhebber van de Duitsers en gelegerd in Hilversum, de capitulatievoorwaarden niet aanvaardde.

Hans van Spanning (1940) woonde destijds op Bosdrift 10 en heeft onvergetelijke herinneringen aan die 5e mei. Als 4-jarige herinnert hij zich de ochtend van die dag als die van de blijde sfeer van een verjaardag: Toen ik wakker werd, hoorde ik mijn ouders spreken. In hun stem klonk een ontspannen opgewektheid. In hun slaapkamer gekomen zag ik aan hun gezicht, dat er iets bijzonders was. "Hans, vandaag is de oorlog afgelopen"; zei mijn moeder. Na zoveel jaar is het – nu ik dit schrijf – of ik die woorden

nog letterlijk hoor. De oorlog afgelopen! Mijn eerste vraag was of er dan geen luchtalarm meer kwam. Dat was voor mij een tastbaar verschijnsel van de bezetting. Als kleuter was mijn speelterrein begrensd door het Badhuis aan de Meidoornstraat en de kruising hoek Havenstraat/Koningstraat. Er bevond zich – naar ik meen – een installatie voor luchtalarm op "Ons Gebouw". Bij alarm moest ik onmiddellijk naar huis komen. Mijn moeder stond dan aan het tuinhekje naar mij uit te kijken.

W. Heinis: De radiocentrale is om 8 uur weer tekenen van leven gaan geven met het doorgeven van de berichten van bevrijding en capitulatie van de Oranjesenden, BBC en Herrijzend Nederland. Overal worden vlaggen uitgestoken. De kinderen hebben sjerpen. Tehier alle woningen in de gemeente zijn met oranje getooid. He-las mocht het niet zo blijven.

Op de hoek van de Sophialaan stonden borden die de bevrijders wegwijis moesten maken in Hilversum. Op 5 mei 1945 moesten dergelijk aanwijisborden nog op last van de bezetter worden verwijderd! (coll. Reynders)

Het vertrek van de Duitse troepenmacht uit Hilversum was minder glorieus dan hun komst. Toch stak het heel veel burgers, dat velen met een oorlogsbuit weggingen, zoals hier op het kruispunt Gijsbrecht van Amstelstaat en Bode-manstraat (coll. Goois Museum).

Mieke ter Haar kon het bericht dat Blaskowitz de voorwaarden voor capitulatie niet zou aannemen, niet geloven. Ze ging toch naar het dorp. Ze beschreef de kermisachtige stemming: Het was stampvol. Er werd gehost om de vrijheidsboom. We zagen ondergronds en bovengronds werk doen. Ondergedoken auto's kwamen tevoorschijn. Kerels met sten's liepen door de straten. En ook de Duitsers liepen nog zwaar bewapend rond. Het was een allerzotste vertoning.

En haar moeder schreef: We stonden op het bordes van Gooiland en hadden een heerlijk gezicht op de feestende massa. Onmogelijk deed het aan als er gewapende Duitsers in wagens of op fietsen langs kwamen. Er werd zelfs af en toe gehoond, maar ik zag een mof op een kar onmiddellijk het geweer in de aanslag nemen. Men zei, de Duitsers geven hun geweer niet af aan de Binnenlandse Strijdkrachten, maar wachten op de komst van de Canadeezen. Goed ingelichte kringen bleven volhouden, dat deze feestviering voorbarig was.

Mieke ging om 1 uur naar Loosdrecht en tot haar verwondering werd ze teruggestuurd door

eenige moffen. Tegen een muur stonden daar zeven jongens van de Binnenlandse Strijdkrachten. 't Leek wel of ze gefusilleerd werden.

W. de Groot: In het dorp was een opgetogen stemming. Er was geen Duitser te zien. Het Politiebureau was door de B.S. bezet en een verzetsstrijder hield de wacht. Wel waren Duitse rood gekleurde plakaten opgeplakt met de mededeling dat er "Waffenruhe herscht" maar dat de Duitsers verantwoordelijk waren voor orde en rust. Uitgestoken Engelse en Amerikaanse vlaggen moesten worden ingehaald en iemand van de gemeente moest een richtingbord weghalen op de hoek van de Emmastraat en de Sophialaan. Daar stond "Town Hall" op. Wapenstilstand dus, maar nog geen vrede.

Anna Boekschoten: In 't dorp is het stampvol. De kinderen kijken hun ogen uit. Karretjes met jongens met mombakkesen voor, een optocht met echte trommelslagers. Om twaalf uur naar huis en om 1 uur luisteren we naar de radio. Deze wordt uitgezonden vanuit wasserij Gouda, die voor de moffen werkte en daardoor electriciteit had. We horen Gerbrandy, vanavond om 8 uur de koningin. 's Middags doen de kinderen even

een dutje. Vreemd, we horen schieten in de verte. Vlaggen worden weer binnengehaald. Er gaan geruchten dat er nog gevochten wordt. NSB-ers die opgepikt waren moeten weer worden vrijgelaten. We horen ook, dat een mof een handgranaat gooide naar een stelletje juichende jongelui. En vanochtend schoot een mof in de Langestraat een man neer. De radio zwijgt weer.

W. Heinis: Bij een bezoek dat moeder en ik des middags aan Laren brachten, bleek dat daar nog geen Oranjevreugde heerschte. Geen vlag te zien, geen bloem, geen strik. (...) Terwijl wij des avonds huiswaarts keerden, bleek zich in Hilversum ook een grote teleurstelling te hebben voltrokken. Alle vlaggen waren of werden binnengehaald en op de heide was weer kanongebulder hoorbaar. Men zeide, dat de vijand zich niet aan de capitulatievoorwaarden wilde onderwerpen. Hoe dit zij, na de stralende morgen met milde Oranjezon had zich tegen het te ruste gaan een diepe depressie van allen meester gemaakt. Hadden we te vroeg gejuicht? Wat zou de nacht brengen?

Naar later bleek werd op die dag Menno Jaarsma, de vriend van een vriendin van Mieke ter Haar door de Duitsers gemarteld en gefusilleerd. De B.S. hadden die dag in Loosdrecht (te vroeg) een aantal gewillige Duitsers ontwapend. Toen de S.S. dat hoorde gingen ze er op af en paktten de jongens van de B.S. op. Volgens de lezing zou een gevluchte B.S. er in de vlucht zijn neergeschoten. Een extra domper op de feestvreugde van een zeer verwarrende dag.

Zondag 6 mei 1945

De katterige stemming van de zondagochtend werd nog verergerd door stromende regen. Neerslachtigheid en teleurstelling had zich opnieuw van mensen meester gemaakt. Ds. Kruiswijk probeerde zijn gemeenteleden in de Noorderkerk een hart onder de riem te steken met zijn preek over een spreuk van Salomo, die voor het moment leek te zijn geschreven: *De uitgestelde hoop krenkt het hart, maar de belofte die komt is een boom des levens.* Bij het uitgaan van de kerk bleek de hoop inmiddels realiteit te zijn geworden.

Mevrouw Ter Haar: Om 10 uur kregen we bericht dat Blaskowitz "opgehaald" was om in Wageningen te tekenen. De capitulatie was nu een

Een foto van Wim Frisart (met vlag), genomen rond 5 mei met een groep muzikanten in de Kerkstraat t.o. de Schoustenstraat.

feit. We hoorden, dat er Engelse auto's stonden in de Blijdensteinlaan. Wij kwamen net aangehold toen de delegatie het huis verliet. Ik sprong op de treeplank en gilde: "Open, open!" Lachende maakte de Engelschman het raam open en mijn hand ging er het eerst in. Tientallen handen volgden. We gilden: "Are we delivered really?" Dat was de vraag die we den heelen dag hoorden. "Wat denkt u, zou het nu heusch afgelopen zijn?" Wij geloofden het niet meer. We zaten nog zo in de teleurstellingen van de laatste weken. Feeststemming kwam er niet meer in die eerste bevrijdingsdag.

W. Heinis: Het ochtend radiobericht van kwart voor acht sprak van overgave van de Deutsche troepen in Nederland. Allengs verschenen de vlaggen weer en ook de stemming werd opgewekter. Vele vliegtuigen wierpen groote hoeveelheden voedsel uit, meer als tot nu toe. Het is dan ook hoog nodig, want de voedselnood stijgt met het uur.

Anna Boekschoten: Toch feest! De capitulatie is een feit. Overal hangen weer vlaggen. Toch lopen er gewapende moffen rond. We zijn wat wantrouwend geworden. Het Canadese eerste leger komt Noord-Holland bezetten. De staf komt in Hilversum!

W. de Groot: Definitief bericht: de vrede is getekend. Opluchting en feest in Hilversum. Blij magere gezichten en overal vlaggen. Een platte kar met een schamel paard ervoor reed door het dorp. Daarop een piano en een accordeonspeler en iemand met een gitaar. Op de Groest hoste

een groep jongens en meisjes. Op de Emmastraat ter hoogte van de Nassaulaan hing een spandoek: "Welcome to our allies". Maar waar bleven ze? De hele dag wachtten duizenden mensen. Kijken bij de Utrechtsestraatweg en de Soestdijkerstraatweg, maar niets te zien. Wel rond "Gooiland" zenuwachtig heen en weer lopende mannen met armbanden om. Onverrichterzake en teneergeslagen gingen we weer naar huis... En de honger knaagde.

Maandag 7 mei 1945

Mevrouw Ter Haar was vroeg opgestaan en stond met velen al om 7 uur te wachten op wat men dacht, de Canadese troepen. Daar bleek dat die pas tegen 12 uur werden verwacht. Dan maar weer even naar huis om wat huishoudelijk werk te doen. Maar toen kwamen toch nog onverwacht en dicht langs de Larixlaan over de Utrechtseweg de eerste tanks denderend binnengereden: Een historisch moment. We gilden en wovon. 't Was zoo opwindend. Op de 8e wagen stond stoer en blij: Mieke. Zoo kwam precies mijn droom uit! Ze stond daar stralend met rood-wit-blauwe jurk, wapperende blonde haren, de handen uitgestrekt. Eenig. Eenig!

W. de Groot: Op die dag had zich opnieuw een massa mensen voor "Gooiland", het hoofdkwartier van de B.S., verzameld. Weer wachten en hopen. Toen opeens drong er een geluid van juichen uit de richting van het tolhuisje tot de wachtenden voor "Gooiland" door. Er kwam een vreemdsoortig groen voertuig aan. Klein en met zwiepende antenne op het dak. Hij stopte voor "Gooiland" en er stapten twee soldaten uit waarvan er één een zwarte baret op had.

Daar waren ze dan: onze bevrijders. Een ooverdovend gejuich steeg uit de menigte op. Met de B.S. mannen gingen de soldaten naar binnen om even later op het bordes weer naar buiten te komen. Nooit meer heeft ons volkslied massaal gezongen met door ontroering verstikte stemmen voor mij mooier geklonken.

Mevrouw Ter Haar: De heelen middag kwamen steeds Engelschen en Canadeezen voorbij, ook weer veel Duitsche wagens. De capitulatie is niet zo eervol. We moeten een tol betalen dat dit deel niet verwoest werd, want ze nemen onze fietsen, wagens, paarden, alles mee naar Duitschland en daar zullen ze pas ontwapend

7 mei 1945. Enthousiaste ontvangst van de bevrijders bij het Tolhuis, hoek Utrechtseweg en Soestdijkerstraatweg. Vanuit beide wegen kwamen de Engelschen en Canadeezen (coll. Goois Museum).

"Het was zoo opwindend. Daar stond stoer en blij: Mieke. Zoo kwam precies mijn droom uit! Ze stond daar stralend met haar rood-wit-blauwe jurk, wapperende blonde haren. Eenig. Eenig!" Mieke ter Haar (2e van rechts) op een Engelse tank op 7 mei 1945, beschreven door haar moeder mev. M.L. ter Haar-van Hengel.

Een zeer enthousiast publiek begroette op 7 mei 1945 de bevrijders voor Grand Hotel Gooiland (coll. Goois Museum).

Na ontvangst van de staf van de Britse verkenningsseenheid, de 'Polar Bears', en het zingen van de volksliederen, veranderde het plein voor Gooiland in één juichende mensenmassa.

Honderden tanks en andere legervoertuigen van de eerste Canadese divisie reden op 7 en 8 mei 1945 door Hilversum, richting rest van Noord-Holland (coll. Reynders).

De bevrijders werden als helden binnengehaald. Handtekeningen als aandenken aan het historisch moment (coll. Sluiter)

In de middag van 7 mei 1945 verscheen de eerste editie van Gooise Klanken. Kosten: een dubbeltje. De publicatie vond gretig aftrek (coll. Reynders).

„Gooische Klanken”

OFFICIEEL ORGAAN DER GEZAMENLIJKE „ILLEGALE” PERS TE HILVERSUM

Verzorgd door de voormalige ondergrondse bladen: Achtergrond, Christofoor, De Geus, De Gooische Koerier: (Den Vaderlant Ghetrouwe, Ick Sal Handhaven, Luctor et Emergo, Ons Dagelijks Nieuwsbulletin), De Heraut (Ons Verzet), Je Mainthendral, Het Parool, De Toekomst, Trouw, Ons Volk, De Vrije Gedachte, De Vrije Katheder, De Waarheid

Hare Majesteit de Koningin
spreekt tot Haar volk

(Herrijzend Nederland, 5 Mei 1945)

„Mannen en Vrouwen van Nederland.

De Geallieerden in
Hilversum

Hedenmorgen om 10.45 rukten de Engelsen, deel uitmakende van het 1e Canadese Leger, Hilversum binnen.

**GOOISCHE KLANKEN
KLINKEN THANS VRIJ**

De vreugde is groot. Overal waaien de driekleur en het oranje en de blokken bereien hun lied van Dit Koninklijke woord is de leidende gedachte geweest in de jaren van Duitse bezetting en onder-

Kop van het eerste nummer van 'Gooise Klanken', een uitgave van de gezamenlijke illegale bladen, die op een vlakpers van de Gooi & Eemlander werd gedrukt op 7 mei 1945.

MANIFEST

De gehate bezetter heeft zijn worgende greep op ons verloren! Hilversum is bevrijd! Nederland herrijst!

Een diepe dankbaarheid vervult ons aller hart. Na alle nood en rouw, vooral van de laatste maanden, is er echter thans voor uitbundige feestvreugde geen plaats.

Met eerbied gedenken wij de velen uit ons midden, die zijn gevallen als slachtoffers van de Duitse misdadigers en hun verachtelijke N. S. B.-aanhang. Hun dood kan en mag niet te vergeefs zijn geweest!

De nieuwe toekomst, die ons wenkt, legt ons allen zware verplichtingen op. Moeilijk maar grootsch is de taak, die ons wacht.

Orde en rust zijn de eerste vereischten, om een eenigszins dagelijkse voedselvoorziening van de bevolking te verzekeren en andere diensten zoo goed mogelijk te doen functioneeren. Wij doen daartoe een dringend beroep op aller medewerking.

Niemand spele voor eigen rechter!

Arrestatie van N. S. B.-ers en dergelijke lieden is uitsluitend de taak van de daarvoor aangewezen instanties en personen.

Volgt de aanwijzingen en bevelen van het Militair Gezag en de Politie onmiddellijk en stipt op, want dit is in Uw eigen belang en dat van Uw naaste.

Tegen onsociale en kwaadwillige elementen zal streng worden opgetreden!

Vooral de eerste dagen zullen wellicht moeilijk zijn. Klaagt en moppert dan niet, maar helpt, waar ge helpen kunt!

Laat ons allen toonen, dat wij de herwonnen vrijheid waard zijn en vastbesloten zijn, te bouwen aan een nieuwe samenleving, die gegrond is op Recht en Naastentiefde! Leve de Koningin! Leve het vrije Nederlandsche Volk!

Met Gods hulp voorwaarts voor Nederland en Oranje!

De wnd. Burgemeester van Hilversum.

B. H. BAKKER.

De Plaatselijke Commandant der B.S.

Dr. G. J. DIEPERINK.

Hilversum, 9 Mei 1945.

De Prinses Julianalaan (nu Julianalaan), kreeg op 7 mei weer de naam van voor oktober 1942 (bron: Straatnamenboek van Hilversum; foto: mevr. Schoenmakers).

Vanaf het eerste moment van de bevrijding is het plaatselijk gezag zich bewust geweest van de kans op ontsporingen. Dit Manifest getuigt daarvan. Het werd afgedrukt in Gooise Klanken van 7 mei 1945, terwijl de datering 9 mei aangeeft. De opstellers zijn kennelijk verrast door het snelle uitkomen van de krant.

worden. 't Doet dus erg wonderlijk aan in bevrijd Nederland nog steeds gewapende Duitsers te zien. We zullen ons opgelucht voelen wanneer die allemaal vertrokken zijn.

W. Heinis: De eerste Britse troepen zijn in de gemeente op buitengewoon hartelijke wijze ontvangen. De geesdrift van de bevolking is ten top gestegen. Meisjes die in al te intieme relatie met de overweldigers gestaan hebben, worden in het openbaar kaal geknipt. Alle voormalige leden van de NSB worden opgebracht, ten overstaan van een woedende bevolking en naar de NSF gevoerd. De spertijd is weer met een uur verlengd en gesteld op 10 uur.

De 7e mei 1945 was ook 'bijtjesdag'. De Nederlandse Seintoestellen Fabriek (N.S.F.) aan de Jan van der Heijdenstraat was het toneel voor de 'afrekening'. Een regionaal opvangcentrum voor N.S.B.ers en anderen, die van landverraad werden verdacht. De arrestatie werd veelal verricht door Knokploegen (K.P.'s), die ook in eerste instantie de bewaking op zich namen. Kort daarna werd deze taak overgenomen door leden van de Binnenlandse Strijdkrachten.

Nog niet zo lang geleden zijn wij als redactie een aantal foto's op het spoor gekomen, die een goed beeld geven van deze gebeurtenissen op de 7e mei. Het zijn tamelijk schokkende foto's, die weergeven dat er bepaald niet zachtzinnig met de gearresteerden werd omgesprongen.

Omdat we nu weten dat er destijds niet alleen landverraders zijn opgepakt maar ook dat er persoonlijke rekeningen zijn vereffend en er mensen zijn opgepakt die nauwelijks of geen schuld kon worden aangerekend, presenteren we enkele van die foto's met de nodige reserve. Het is begrijpelijk, dat met alle emotie van de bevrijding de haatgevoelens groot waren. Dat dit geen garantie was voor een weloverwogen oordeel, laat staan een goede behandeling van de gearresteerden, laat zich raden.

In *Gooise Klanken* van 8 mei werden een aantal notoire landverraders die op deze 7e mei werden gearresteerd met naam en toenaam genoemd. Ook weer begrijpelijk voor een blad dat de 'foute' Gooi & Eemlander verving en dat voortkwam uit de gezamenlijke 'ondergrondse' pers. Wij noemen die namen hier niet. De redactie meent, dat – hoewel het hier om een histo-

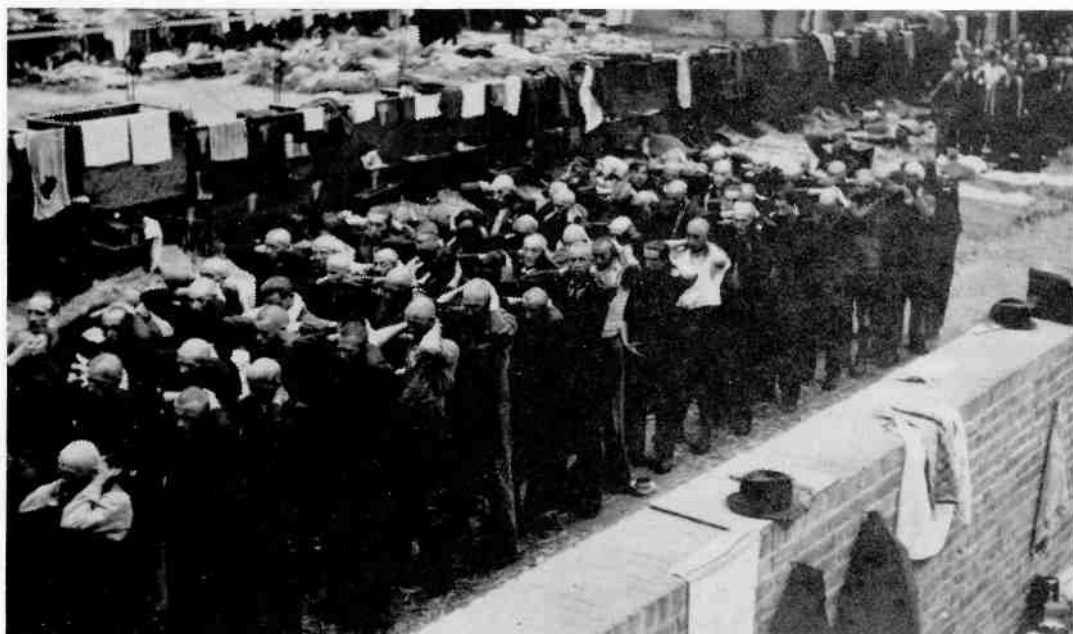

7 mei 1945. Bijtjesdag. Tegen het decor van de ingang van enkele schuilkeiders loopt een verdachte van landverraad het terrein van de N.S.F. op.

De haat en woede van de 7e mei richtte zich op vooral op notoire landverraders. Een man moet hier kruipen over de Jan van der Heydenstraat in de richting van de poort van de N.S.F.

risch gebeuren gaat – het belang van personen of hun nabestaanden kan worden geschaad. De verdachten zijn destijds berecht en voorzover ze ook schuldig zijn bevonden hebben ze hun straffen ondergaan. We volstaan hier dus met een

Verdachten van landverraad werden na te zijn kaalgeschoren ondergebracht in de door Duitsers leeggeroofde fabriekshallen van de N.S.F.

Leden van knokploegen zorgden er op 7 mei 1945 voor dat landverraders werden opgepakt en geïnterneerd in de N.S.F. Hun hardhandig optreden tegenover de gevangenen werd bekritiseerd, waardoor ze een dag later werden vervangen door leden van de Binnenlandse Strijdkrachten.

weergave van een aantal foto's, waarbij we ervoor hebben gekozen foto's die mensen al te nadrukkelijk in beeld brengen niet te plaatsen. Het gaat ons nogmaals om het historische gebeu-

Leden van de Duitse 'Geheime Polizei' werden gearresteerd in hun hoofdkwartier aan de Bothalaan en opgebracht naar de NSF.

ren, dat heeft plaatsgevonden.

Dat de scheidslijn tussen goed en kwaad niet zo simpel is te trekken, bewijst ook het optreden van de Binnenlandse Strijdkrachten (B.S.), die op deze dag werden gemobiliseerd. Al heel snel waren er allerlei klachten over het soms onbehoorlijk optreden van bepaalde leden van de B.S. Dat leidde zelfs tot een brief aan alle leden van de plaatselijke commandant die zich keerde

tegen diefstal, afpersing en onbehoorlijk optreden tegen N.S.B.'ers en 'moffenmeiden'. De commandant schrijft: *Ik zal niet dulden, dat onze moeilijk opgebouwde organisatie, waarvoor sommigen zelfs hun leven hebben gegeven, wordt geblameerd door enkele ongure en losbandige elementen.*

Dinsdag 8 mei 1945

In relatie tot het voorgaande is een stukje uit het dagboek van mevrouw Ter Haar treffend. Ze schrijft over haar zoons Jan, Jaap en Ben: *Jan is sectiecommandant van de gewestelijke brigade Binnenlandse Strijdkrachten. Vandaag moesten ze toezicht houden op de gevangenen N.S.B.- en S.S. boeven in de N.S.F. Hiervoor was maandag aangewezen de Knok Ploeg. Maar die zijn zo barbaars en "Duitsch" opgetreden, dat zij ontwapend zijn geworden en Jan zijn brigade het moest overnemen. Toen Jan met zijn troep daar binnen trok zag hij hoe daar een stelletje gevangenen uitgeput in de houding stond terwijl de K.P. hen zo'n beetje aftuigde. Hij begreep dadelijk dat hij dat anders moest aanpakken.*

Het moet voor die jongens wel een wonderlijke gewaarwording zijn geweest toen hun twee leeraren werden binnengebracht en voor Jan in de houding moesten gaan staan!

De beul van Hilversum was er ook al gauw bij.

Handgranaat in de Honingstraat

Het rapport van de groepscommandant van politie, D.H. Smit, van 7 mei 1945 meldt onrust bij het Langgenschicht. Daar wilde de enigszins beschonken eigenaar van het café op de hoek van de Schoolstraat en de Honingstraat het publiek te lijf met een handgranaat, die hij bemachtigd had van een Duitser die van zijn fiets viel. Het publiek wist erger te voorkomen en gaf de handgranaat aan de Duitser terug.

Arrestaties Landverraders

De gebouwen van de N.S.F. dienen op het oogenblik als bewaarplaats voor onze landverraders. Reeds gisteren in den loop van den dag werden ze op straat opgepikt en uit de huizen gehaald. Sommigen werden eerst naar het politiebureau gebracht. Anderen werden rechtstreeks naar de N.S.F. geleid, alles onder bewaking van een brigade der B. S., bestaande uit 4 secties. De leiding van het kamp is in handen van de heeren Knoss en Vorstman. Voor zoover de gevangenen strikt gevolg geven aan de bevelen der bewakers, ondergaan ze een menschelijke behandeling, doch met opstandigen wordt geen consideratie gebruikt. In een groote zaal zijn de N.S.B.'ers ondergebracht. Onder hen be-

Deel van een bericht over de arrestatie van landverraders in Gooise Klanken van 8 mei 1945.

De Binnenlandse Strijdkrachten (B.S.) werden ingezet na kritiek op de zeer hardhandige aanpak van de Knokploegen. Individuele leden van de B.S. gingen zich overigens ook te buiten aan mishandeling en diefstal.

Hij moest luidkeels zijn naam afroepen en hij moest brullen dat hij de beul van Hilversum was!

Vooraf voor Jaap zijn dit hartbrekende uren geweest. Hij heeft moeten strijden tegen zijn medelijden en steeds voor oogen moeten houden wat die verraders ons aangedaan hebben.

Ook Ben heeft het vanmiddag zwaar te verduren gehad. 't Is zo'n gevoelskind. Hij had wacht bij de gaarkeuken waar honderden vrouwen en kinderen stonden te wachten op een portie eten. Er was maar één plaats van uitdeling. Er is volkomen niets geen eten voor de bevolking; geen brood, geen aardappelen, geen kropje sla. Sommige stakkers vielen flauw, anderen drongen op. Toen ze het gebouw bestormden moest er forsich opgetreden worden. Ben liep met zijn gummistok en werd toen door een kerel aangevallen. Dat hij geen wapen mocht hebben en wat zo'n snottaap wel dacht, hij had zeker zijn buik vol, enz. enz. En dat voor Ben, die nooit iemand aan de deur weg zou sturen en nu dit armzalige hongerige schouwspel.

Mieke ter Haar had ondertussen, samen met andere vriendinnen, volgens haar moeder *The time of her life*. Ze had de vorige avond al een souper gehad met Engelse officieren. Uit Miek's verslag: *Je sloeg ervan achterover wat een heerlijkheden ze hadden. Grote witte boterhammen met de heerlijkste blikjes.*

De 'Tommies' deelden hun levensmiddelenpakket met de meisjes. Ook moeder was erg van ze onder de indruk: *'t Zijn allemaal zulke knappe leuke jongens. Ik heb wel eens spijt van twee dingen, dat ik niet vlotter Engels spreek en dat ik al zoo oud ben. Dinsdagavond was Mieke in Gooiland met twee Engelsche officieren. Dat kind met haar leuke knappe snuitje, daar wil iedereen wel mee op stap! Ik hoop dat ze wat Engels leert*

Met groote vreugde en dankbaarheid geven wij U kennis van de geboorte van ons „Vredeskind”

IRENE BEATRIX ADA.

A. van Elsland Jr.

J. A. M. van Elsland-

Karssemeyer

Hilversum, 5 Mei 1945

Gijsbr. v. Amstelstraat 256

Uit politierapporten van 5-8 mei 1945

5 mei: dag der vrijheid. Leve de Koningin. Oranje Boven. Duits soldaat op hoek Gijsbrecht en Hilvertsweg rijdend op fiets gooit granaat tussen groep pratende mensen. Twaalf gewonden, vier opgenomen in ziekenhuis. Aangifte door bewoonster Eemnesserweg van diefstal twee lederen jassen door twee personen die voorgaven van de B.S. te zijn. Bij afgaan van een automatisch pistool op het terrein van de politie gedood de portier Gijsbertus Strijland, 39 jaar. B.S. arresteren Geert Jan H. Fijn, burgemeester wonende te 's-Graveland en opperluitenant van politie. Eind van de dag: 63 arrestanten in bewaring.

6 mei: 's Morgens om 5 uur worden Fijn en vijftien politiefunctionarissen weer op vrije voeten gesteld. Om 14.00 uur worden boven Loosdrechtse Hei veertig voedselpakketten afgeworpen, die w.s. bestemd waren voor het afwerpterrein Crailloo. Dertig pakketten worden door politie ingenomen en gebracht bij Van Wijngaarden bij de Nieuwe Haven.

7 mei: Bewoonster Diependaalselaan doet aangifte van diefstal van een damesfiets door vier personen die voorgaven van de B.S. te zijn. Tien arrestanten ontkomen via een luik en een gegraven gang onder de vloer en de buitenmuur. Ontvluchting had plaats tussen 3 en 5 uur in de ochtend. Een meisje van 19 jaar wordt om 17.15 uur door de B.S. naar recherchebureau gebracht voor haar eigen veiligheid. Werd 'gemolesteerd' i.v.m. omgang met de vijand. Kwartier later heengezonden.

8 mei: Bewoner Schoolstraat doet aangifte van diefstal van twee schrijfmachines, een damesfiets, 1½ pond suiker en fietsband door vier gewapende mannen die voorgaven van "de Ondergrondse" te zijn en beweerden op zoek te zijn naar wapens.

Gisteren werd op verschillende plaatsen in de gemeente „recht" gedaan aan de leden van het vrouwelijk geslacht die gedurende de bezettingsjaren met de „moffen" hebben verkeer. De koppen werden kaal geknipt, terwijl een fotograaf voor de verëeuwiging zorg droeg.

Hoe begrijpelijk deze volksreactie ook is, moet daarmee o.i. toch niet worden doorgedaan, omdat men dient te beseffen, dat wij een cultuur volk zijn met een eeuwenoude beschaving, dat gewoon is recht te doen geschieden door de daartoe aangewezen instanties en niet door een opgewonden volksmenigte. Al degenen die

Uit Gooise Klanken van 8 mei 1945.

spreken! Nu kan ze er nog niet veel van! Het zijn enige dagen, maar doodvermoeiend.

W. Heinis: Dag der algeheele bevrijding van Europa. Over de voedseluitreiking zijn allerlei verwarde geruchten in omloop omtrent de uitreiking. Intusschen stijgt de nood steeds hoger. Het verkeer met omliggende gemeenten is thans definitief gestremd. Ik rook een Player!

Anna Boekschoten: Het Canadese leger trekt via de Naarderstraat Noord-Holland in. Het is ongelofelijk, wat een legerauto's. Het gaat de hele dag door. En wij? Wij juichen maar "Hoera, hoera". We breken de achterwand van de servieskast open om 't koper weer te voorschijn te halen, een dierbaar weerzien. Ook de radio pronkt weer in de kamer al speelt hij nog niet omdat er nog geen electriciteit is. Gijs graaft zijn fiets op van onder 't kantoor. Hilversum krijgt om de dag voor niets eten. Het is echter slecht georganiseerd, de mensen staan uren te wachten. Maar nu het vrede is zal dat spoedig verbeteren.

Woensdag 9 mei 1945

W. Heinis: De centrale keuken verschaft goed eetbare erwtensoep. De voedselnood stijgt.

Jaap Sluiter: 's Avonds ben ik Henk wezen aflossen in de Centrale Keuken. Er waren mensen die 9 uur stonden voor een 1/2 liter soep.

Mevrouw Ter Haar werd door de Plaatselijke Commandant uitgenodigd om naar Gooiland te komen. Of ze 's avonds met 20 jonge meisjes op een dancing wilde komen met Engelse officieren? Samen met haar dochter stelde ze een lijst op. Een typiste maakte de uitnodigingen en een koerier bracht ze rond. 't Was een alleraardigste avond. Ik had werkelijk 20 snoezige meisjes en de officieren waren knappe vlotte zeer correcte jongelui. Ieder meisje had al gauw haar vriendje en menig meisje verloor reeds de eerste avond haar hartje! Ik heb ze wel gewaarschuwd dat ze 't niet te serieus moesten nemen. 't Worden toch maar teleurstellingen. Het was een mooie rol om voor balmoeder te spelen. En de meisjes hebben genooten. 't Geheel was zo boekachtig.

En Mieke ter Haar? Die schreef in haar dagboek voor het laatst op deze dag. Daarna een krabbel die later werd toegevoegd: Geen tijd om te schrijven. 's Avonds een denderend feest met Canadese officieren en de volgende weken zo-wat elke avond uit: cabaret, film, concert, dan-

Internering van landverraders

De N.S.F. was niet de enige plaats in de omgeving waar verdachten van landverraad werden geïnterneerd. Dat gebeurde ook in de Blaskowitz-bunker aan de Rossiniaan en in kamp Crailoo te Laren. Naar verluid zijn er bij de behandeling van gevangenen in de bunker grenzen van het betamelijke ver overschreden. Kamp Crailoo heette een streng kamp te zijn, waar de commandant er bijvoorbeeld moeite mee had dat de geïnterneerden werden ingezet bij de verbouwing van de huidige Openbare Bibliotheek aan de 's-Gravelandseweg voor het gebruik van de Canadezen voor hun Maple Leaf Club. Hij was beducht dat zijn "Quislings" niet hard genoeg zouden worden aangepakt. Dat was in augustus 1945 en we schreven daarover in dit blad (EP 1993/2). Er was nog een vierde plaats waar N.S.B.-ers in Hilversum waren ondergebracht. Het betrof hier een groep TBC-liders, die was ondergebracht in een villa (?) "Lommerrijk". Graag verwijzen we u naar onze collega's van de Gooi & Eemlander, die hierover op 3 mei 1995 meer zullen publiceren.

Overigens werden lang niet alle N.S.B.ers opgepakt. Veel sympathisanten hadden destijds uit domheid, misplaatst idealisme of uit opportunistische motieven voor deze organisatie gekozen en hadden niet de moed of het benul om hun lidmaatschap op te zeggen. Ze werden in de volksmond 'brood-N.S.B.ers' genoemd. Maar als ze niet van landverraad werden verdacht, werden ze met rust gelaten.

HERSTEL VAN DE JOODSCHE GEMEENTE TE HILVERSUM

Door de gelukkige omstandigheid, dat de vroegere voorganger van de Joodsche Gemeente te Hilversum, de heer N. Dasberg, behoort tot de weinigen, die de vijf jaren van vervolging en deportatie overleefd hebben, is de mogelijkheid groot, dat voor Hilversum en omstreken het Joodsch Gemeentelven weer spoedig tot stand zal komen.

De heer Dasberg wil gaarne in contact komen met alle Joden, die

Fragment van een bericht uit Gooise Klanken van 9 mei 1945.

sen en dat allemaal met dierbare Canadezen. Ze zijn zo lief!

*Donderdag 10 mei 1945, Hemelvaartsdag
Jaap Sluiter: 's Avonds om 7 uur waren er in alle kerken dankstonden voor de bevrijding.*

W. Heinis: 's Avonds waren we op de Bevrijdingsdankstond in de Doopsgezinde Kerk. 5 jaar geleden begon de oorlog in Nederland.

Vrijdag 11 mei 1945

W. Heinis: Een Hollandse locomotief op het station. We krijgen bacon uit de lucht, het is godenspijs. De spertijd is thans geheel opgeheven. De afgelopen week is zeer kritiek geweest wat de voedselvoorziening betreft. Naar verluid, zal de komende week een keerpunt opleveren.

Herstel van het normale leven

Op 18 mei schreef mevrouw Ter Haar in haar dagboek: Het leven begint iets normaler te worden. De heeren trappen zich half dood op hun gammele fietsen naar Amsterdam. In den handel is nog niets te doen, het ontbreekt hier aan alle grondstoffen.

Met het eten is het nog treurig gesteld. Er is deze heele week geen brood. Het eten van de gaarkeuken is slecht en soms is het er helemaal niet. Daarbij wordt het alleen uitgedeeld aan het Langgewenscht, zoodat duizenden mensen daar uren en uren moeten wachten. In plaats daarvan krijgen wij zeer royaal biscuits uitgedeeld, die heel wat lekkerder zijn dan het vieze brood. Maar voor degene die geen boter en geen belegging hebben is het wel een heel droge tractatie!

Eind mei vonden er op de hei achter de Noorderkerk legerdemonstraties plaats. Vast niet alleen om de bevolking een plezier te doen, maar ook om te voorkomen dat de soldaten zich gingen vervelen.

Vanuit beide motieven werden ook door de militairen dagjes uit georganiseerd voor de Hilversumse kinderen. Ruud Berg herinnert zich zo'n uitstapje van een lagere school voor meisjes, waar hij niettemin werd 'meegesmokkeld'. Een dag die niet kapot kon, omdat hij bij de afsluiting van het feest in Santbergen een prijs uit een loterij kreeg. De 'meidenspulletjes' uit het cadeau gaf hij aan zijn zus, maar de tien echte glazen knikkers heeft hij altijd bewaard.

De behoefte aan opvang van de militairen werd steeds groter. Vooral toen Hilversum werd aangewezen als de plaats waar duizenden Canadezen, gelegerd in Duitsland, twee dagen op verhaal konden komen. Er werden diverse op-

De houding van het Nederlandse Meisje

Onder die kop verscheen een pamflet van de Kerkeraad van de Hervormde Gemeente te Hilversum. Daarin werd gememoreerd hoezeer meisjes die zich met de bezetter inlieten werden veracht. Maar tegelijk werd de vraag gesteld, hoe te handelen tegenover de bondgenoten en bevrijders? Enkele citaten uit het pamflet:

'Bedenkt, dat de geallieerde soldaten wellicht thuis hun vrouwen, verloofden of meisjes hebben wachten. Durft gij de schuld dragen dat zij bevlakt huiswaarts keren? (...) Treedt de vreemde soldaat hulpvaardig en vriendelijk tegemoet. Boezem hem door uw houding eerbied in. Laat hem gevoelen dat hij uw vriend is, maar dan ook niet meer dan uw vriend. (...) Bewaart uw vrouwelijk eer als het hoogste goed!

Kleine veranderingen

De verandering die de bevrijding met zich bracht, wordt geïllustreerd door kleine gebeurtenissen, die voor betrokkenen soms onuitwisbare indrukken achterlieten. Hans van Spanning (toen vier jaar) zal nooit vergeten, dat hij in de meidagen niet – zoals normaal – door zijn moeder of oma maar door zijn vader werd opgehaald uit de speeltuin bij de Oude Haven. Dat was voordien nooit gebeurd, omdat zijn vader zich na de razzia in oktober 1944 niet meer op straat had vertoond en min of meer ondergedoken zat in zijn eigen huis. Voor de oorlog was hij stuurman op de koopvaardij en dat inspireerde hem waarschijnlijk om die eerste keer halverwege het talud naar de speeltuin de aandacht van zijn zoon te trekken door te blazen op een bootmansfluit.

Het moet voor den leider der Centrale Keuken, den heer G. G. Hirsch en den chef-kok, den heer A. B. H. Funke, een verrassend bericht zijn geweest, toen zij vorige week vernamen, dat de soep, welke zij op 7 en 8 Mei serveerden „te zwaar” was geweest. Er waren slachtoffers gevallen, die zich wel niet ziek gevoelden, doch toch aan den lijve hadden gevoeld, dat de soep welke thans werd gegeten een goede inhoud had. Zij hebben dit terecht geconstateerd, want op 66.000 porties bevatte deze soep 500 K.G. vet en 184 blikken à 2,7 K.G. vleesch met hoog vetgehalte. De overgang was evenwel te groot en wel in die mate, dat het velen een bezwaar werd een dergelijke feestelijke soep naar waarde te schatten. Er waren jongelui, die na deze soep, hun portie chocolade

Heel langzaam kwam de voedselhulp over land op gang. Een Canadese vrachtauto wordt gelost op het N.S.F.terrein.

vangcentra opgezet voor de militairen en uiteindelijk werd de huidige bibliotheek aan de 's-Gravelandseweg voor hun Maple Leaf Club ingericht. De opening daarvan vond in augustus 1945 plaats (zie art. EP 1993/2).

Begin juni 1945 werd door de Comité voor Volkfeesten op verschillende plaatsen in Hilversum een volksfeest georganiseerd. Uw schrijver maakte zo'n feest mee in de Calandstraat. Voor mijn leeftijdgenoten (4 tot 5 jaar) betekende dat

een wedstrijd 'vlaggetjes-in-de-stoof-zetten'. Hardloophwedstrijden voor mannen en het meest fascinerende: een grote houten stelling met een rutschbaan. Op een karretje naar beneden en door behendig met een stok te manoeuvreren voorkomen dat je een bak met water over je heen kreeg. Er was nog weinig te snoepen. Wel herinner ik me de essencesmaak van de oranje limonade, die geschonken werd uit een grote melkbus.

Hoewel velen ongetwijfeld goede herinneringen zullen hebben aan deze georganiseerde volksfeesten, hadden ze natuurlijk niet het elan van de spontane feesten direct na de bevrijding.

Bepaalde zaken kwamen ondertussen langzaam maar zeker weer op gang. Zwembad Crailloo ging begin juni 1945 weer open en dat gold half juni ook voor de meeste scholen. Eind juni reden er weer vuilnisauto's. Op de elektrische stroom moest langer worden gewacht. Pas half juli kwam die voorziening weer op gang.

De zorg voor het voedsel bleef nog lang bestaan. De gaarkeuken werkte de hele zomer nog op volle kracht door. Pas in september 1945 was de behoefte zo verminderd, dat het Rijk de tijd gekomen achtte dat de gemeente die zorg verder overnam. Op 1 oktober 1945 werd de keuken aan de gemeente overgedragen en dat is waarschijnlijk het moment geweest, waarop het gehele keukenpersoneel zich nog één keer "in

Op 27 mei 1945 vond een demonstratie plaats van een eenheid van het Canadese leger op de hei achter de Noorderkerk (coll. Sluiter).

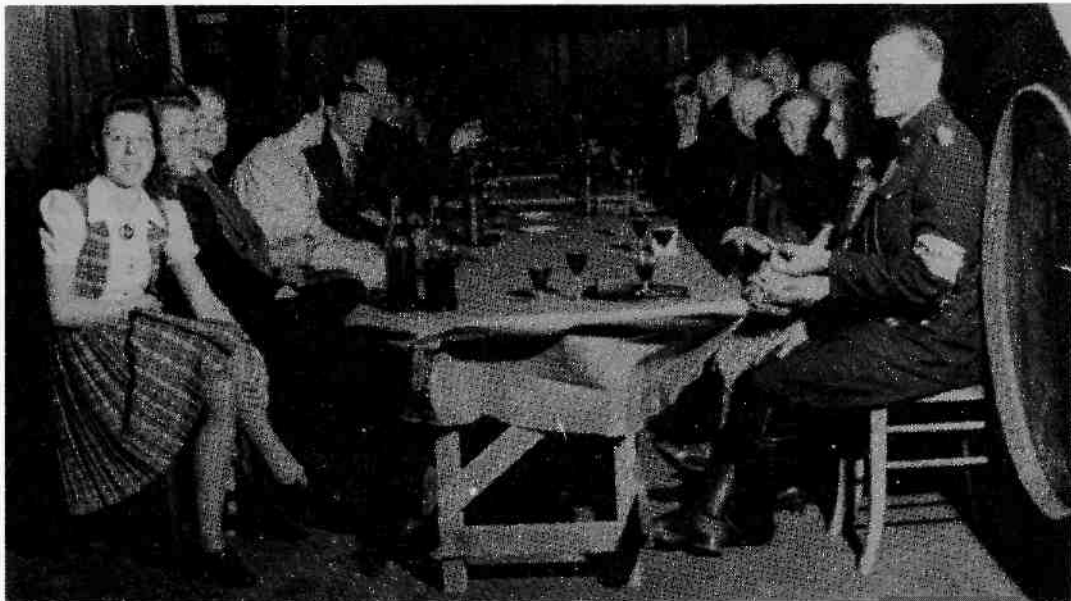
Hilversum wacht met feesten op het regeeringssein

Het Comité voor Volksfeesten aan het werk

Na een gedwongen rust van vijf jaren kwam het Hilv. Comité voor Nationale Volksfeesten weer voor het eerst in vergadering bijeen on-

burgemeester Lambooy, oprichter van het Comité, op te volgen. Hij bleek zich met het voornemen van het Comité inzake de uitbreiding

Het Comité voor Volksfeesten liet op 24 mei via Gooise Klanken weten, dat het zijn werk had hervat maar nog even te wachten op de toestemming van het rijk voor het meedoen aan een nationale feestviering. Dit alles in het bewustzijn, dat 'volksfeesten, behoorlijk geleid, het culturele peil van de bevolking kunnen verhoogen'.

Bevrijdingsfeest in de wijnfabriek (!) achter Noorderweg 54-56, ons toegestuurd door mevr. M. Wille.

rijksdienst' liet vereeuwigen. In steeds meer afgeslankte vorm bleef de keuken functioneren. Tot 1 april 1946. Maar dat las u al in het vorige nummer van dit tijdschrift.

BRONNEN

Voor dit artikel kregen we een aantal reacties op eerder oproepen van lezers. Ook kwam een aantal binnen via de Gooi & Eemlander. We bedanken:

Ruud J.J. Berg Sr, voor zijn 'oorlogsherinneringen';
H.J.C. Boeschoten te Oosterbeek, voor het door hem enigszins bewerkte dagboek van zijn onlangs overleden moeder mevr. Anna Boeschoten-van Pesch;
Mevr. Mieke Egeler-ter Haar, te Laren, voor haar eigen

dagboek en dat van haar overleden moeder, mevr. M.L. ter Haar-van Hengel.

W. Frisart, Hilversum (foto's);
W. de Groot te Hilversum, voor zijn herinneringen;
Jan van Herpen, voor zijn herinneringen;
J. Reynders voor het gebruik van zijn fotocollectie;
Mevr. Schoenmakers (foto);
J. Sluiter te Eindhoven, voor dagboeknotities en een mooie serie foto's;
H. van Spanning te Den Haag, voor zijn herinneringen;
Mevr. M. Wille (foto's);
Mevr. Elly Post-Heinis voor fragmenten uit het dagboek van W. Heinis.

En verder het Streekarchief en het Goois Museum te Hilversum.

Op 6 juni 1945 werd een monumentje onthuld op de Kerkbrink, dit naar aanleiding van de landing in Normandië een jaar daarvoor en als eerbewijs aan de gevallen (coll. Sluiter).

Op 1 oktober 1945 ging de Rijkskeuken Hilversum over in handen van de gemeente. Eind september kwam het personeel nog een keer 'in rijksdienst' bij elkaar voor deze foto (coll. Reynders).